

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"א, 2011
מספר השאלון: 904041
לנבחנים אקסטרניים – 45
נספח: תכנית הלימודים (לשאלון 45 בלבד)

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ושלושה רבעים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון: שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)
פרק שני: סיפור קצר
פרק שלישי: דרמה
פרק רביעי: רומאן וספרי קריאה
כל הפרקים בבחינה הם **חובה**.
ענה על השאלות לפי ההוראות האלה:
מהפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).
מהפרק השני (סיפור קצר) ענה על שתי שאלות (24 נקודות).
בכל אחד מהפרקים השלישי (דרמה) והרביעי (רומאן וספרי קריאה) ענה על
שאלה אחת (לכל שאלה – 26 נקודות; סה"כ – $26 \times 2 = 52$ נקודות).
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) מילון לפי בחירת הנבחן.
(2) לנבחנים אינטרניים: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
(3) לנבחנים אקסטרניים: תכנית הלימודים מצורפת.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה
שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת את רשימת היצירות
שנלמדו.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב ב**טיוטה** (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

ענה על שתיים מהשאלות 1-17 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לבי במזרח ואנכי בסוף מערב – / איך אטעמה את אשר אכל ואיך יערב?
איכה אשלם נדרי ואסרי, בעוד / ציון בחבל אדום ואני בכבל ערב?
יקל בעיני עזב כל טוב ספרד, כמו / יקר בעיני ראות עפרות דביר נחרב!

פרש את הבית השלישי בשיר, והסבר את הקשר בינו ובין תיאור הקשיים בבית הראשון

ובבית השני בשיר.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יפה נוף / יהודה הלוי

יפה נוף, משוש תבל, קריה למלך רב, / לך נכספה נפשי מפאתי מערב!
המון רחמי נכמר כי אזכרה קדם, / כבודך אשר גלה ונוף אשר חרב.
ומי יתנוי על כנפי נשרים, עד / ארוה בדמעתי עפרך ויתערב!
דרשתיה, ואם מלכך אין בך ואם במקום / צרי גלעדך – נחש שרף וגם עקרב.
הלא את אבניך אחונן ואשקם / וטעם רגביך לפי מדבש יערב!

כיצד ציון (בתקופות שונות) מתוארת בשיר? הסבר והדגם.

מה אפשר ללמוד מתיאורים אלה על היחס של המשורר לציון? נמק את דבריך.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הַצִּיקְתִּי תְּשׁוּקָתִי / יהודה הלוי

הַצִּיקְתִּי תְּשׁוּקָתִי לְאֵל חַי, / לְשַׁחַר אֶת מְקוֹם כְּסָאוֹת מְשִׁיחַ,
עָדִי כִּי לֹא נִטְשָׁתִּי לְנֶשֶׁק / בְּנֵי בֵּיתִי וְאֵת רַעֲי וְאַחִי.
וְלֹא אֲבָכָה עָלַי פְּרִדָּס נִטְעָתִי / וְהִשְׁקִיתִי וְהִצְלִיחוּ צָמְחִי,
וְלֹא אֶזְכֹּר יְהוּדָה וְעֹזְרָאֵל, / שְׁנֵי פָּרְחֵי יָקָר, מִבְּחַר פָּרְחֵי,
5 וְאֵת יִצְחָק אֲשֶׁר כָּבֵן חֲשַׁבְתִּיו, / יְבוּל שְׁמֵשִׁי וְטוֹב גֵּרֶשׁ יָרְחִי.
וְכִמְעַט אֲשַׁפְּחָה בֵּית הַתְּפִלָּה, / אֲשֶׁר הָיוּ בְּמִדְרָשׁוֹ מְנוּחִי,
וְאֲשַׁכַּח תַּעֲנוּגֵי שְׁבָתוֹתַי / וְהִדְרַת מוֹעֲדֵי וְכְבוֹד פֶּסַחִי,
וְאֶתֵּן אֶת כְּבוֹדֵי לְאַחֲרֵי / וְאֶעֱזֹב לַפְּסִילִים אֶת שְׁבָחִי.
הַמִּירוֹתַי בְּצֵל שִׁיחִים חֲדָרִי, / וּבְמִשְׁוֹכַת סֶבֶךְ – חֶסֶן בְּרִיחִי,
10 וְנִפְשִׁי שׁוֹבְעָה רָאשֵׁי בְשָׂמִים – / וְרִיחַ נִעְצוּץ שְׁמֵתִי רִקְחִי.
וְחִדְלָתִי תֵּלֶךְ עַל כַּף וְעַל אֶף / וְנִתְּתִי בְּלֵב יָמִים אֲרָחִי,
עָדִי אֲמַצָּא הַדּוֹם רִגְלֵי אֱלֹהֵי – / וְשָׁמָּה אֲשַׁפְּכָה נִפְשִׁי וְשִׁיחִי,
וְאֶסְתַּוֵּךְ בְּהַר קָדְשׁוֹ וְאֶקְבִּיל / לְפֶתַחַי שְׁעָרֵי שַׁחַק פֶּתַחִי,
וְאֶפְרִיחַ בְּמִי יֶרֶדֶן נָרְדִּי / וְאֶשְׁלִיחַ בְּשִׁלַּח שְׁלָחִי.
15 אֲדַנִּי לִי – וְאֵיךְ אֵירָא וְאֶפְחַד? / וּמִלֶּאךְ רַחֲמָיו נוֹשֵׂא שְׁלָחִי!
אֶחָלֵל אֶת שְׁמוֹ מִדֵּי חַיּוֹתַי / וְאוֹדְגוּ עָדִי גִצַּח נִצָּחִי.

המשורר מזכיר כמה דברים שיצטרך לוותר עליהם כשיעלה לארץ-ישראל.
הצג שלושה דברים כאלה, והסבר כיצד שני הבתים האחרונים בשיר מתקשרים לדברים האלה.

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תְּרֻזָּה יָפָה / חיים נחמן ביאליק

תְּרֻזָּה יָפָה וְעֵבֶתָהּ
עַל הַיָּאֵר עֹמֶדֶת מָטָה;
כָּל-הַיּוֹם בְּמִים צוֹפָה,
חֹשֶׁבֶת: מַה-יֵּהָא בְּסוֹפָה?

גִּדְלָה, פָּרְחָה, רִיחָה זָלָה,
אָבִיב בָּא וְאָבִיב חָלָה;
כָּבֵד מְגִיעִים יָמִים קָרִים –
וְאַנָּה בָּאוּ הַצִּפּוּרִים?

וּבְתוֹךְ חֲדָרָה מוֹל הַמַּרְאָה
עֹמֶדֶת כָּל-הַיּוֹם הַנֶּעְרָה,
כָּל-הַיּוֹם בְּדַמוּתָה צוֹפָה,
חֹשֶׁבֶת: מַה-יֵּהָא בְּסוֹפָה?

גִּדְלָה, פָּרְחָה, רִיחָה זָלָה,
אָבִיב בָּא וְאָבִיב חָלָה;
אֲנָחוֹת לַיִל וַיְמֵי שְׁמוּרִים –
וְהִכֵּן הָמָּה הַבְּחוּרִים!

הסבר את התפקיד של מוטיב הזמן בשיר (יום, לילה, עונות השנה). הדגם את דבריך.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הכניסיני תחת כנפך / חיים נחמן ביאליק

הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קן-תפלותי הנדחות.

ובצעת רחמים, בין-השמשות,
שחי נאגל לך סוד יסורי:
אומרים, יש בעולם נעורים –
היכן נעורי?

ועוד רז אחד לך אתנדה:
נפשי נשרפה בלהבה;
אומרים, אהבה יש בעולם –
מה-זאת אהבה?

הפוככים רמו אותי,
היה חלום – אך גם הוא עבר;
עתה אין לי כלום בעולם –
אין לי דבר.

הכניסיני תחת כנפך,
והיי לי אם ואחות,
ויהי חיקך מקלט ראשי,
קן-תפלותי הנדחות.

בשיר זה המשורר מביע אכזבה שנעשית קשה יותר ויותר.

הסבר והדגם קביעה זו על פי בתים 2-4 בשיר.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לְנִתִּיבְךָ הַנֶּעֱלָם / חיים נחמן ביאליק
לְנִתִּיבְךָ הַנֶּעֱלָם כְּסוּפָה וְנֶקֶת
וְתַפְרָצִי פְתָאם בֵּית-כְּלָאֵךְ,
וּמִסְבִּיבוֹת אֶהְלִי לְנִצָּח מַחֲקֶךָ
אֶת-עֵקְבוֹת פְּעָמֶיךָ וְצִלְךָ;
בְּמִנוּסֹת בְּהִלָּה לְדֶרֶךְ יָצֵאת,
וּבְצֵאתְךָ – עַם צִרְיֹנְךָ לְמֶרְקֵק נִשְׁאֵת
אֶת-מִצְתָּלוֹת צְחוּקֶךָ – אֶת-פְּעֻמּוֹן זִהְבְּךָ,
אֶת-לִהְבוֹת גִּילְךָ וּמְדוּרוֹת לְבָבְךָ;
אֵךְ אַחַת נָשִׁית: בְּרַכַּת שְׁלוֹמִי וְשְׁלוֹמְךָ,
וּבְחֻפְזֶךָ וְחֵשִׁי
בְּזוּרִית קִטּוֹנְךָ גַּם נָעַל שֶׁל מָשִׁי,
וְעַל אֶדֶן הַחֲלוֹן – אֲגִדָּת חֲבָצְלוֹתִי
וְצִרּוֹר חֲלָמוֹתִי
וְאוֹתִי – – –

בְּאֶשֶׁר אַתָּה שָׁם – הִי בְּרוּכָה מִמְּקוֹמֶךָ!
עֲמֵךְ אֲנֹכִי בְּסַעְרָה, אֲחוֹתִי!
וְאִם אַתָּה עֹזֵחַ סֶעַר וְאֲנִי כְּבֵד חֲלָמוֹת –
עַד רֹאשׁ גְּבָעוֹת עוֹלָם וְעַד יֶרֶקְתִּי תְּהַמּוֹת
יֶרֶדְפֶּךָ יְגוֹן כָּל-לֵילוֹתִי וְיָמֵי;
וּנְשׂוֹא אֶבְרוֹתֶיךָ – וְאַתָּה גַּם לֹא תִרְאִי –
אֲנֹכִי, עֲנֵן וְעַף קוֹדֵר, עֲרִירִי,
אֵל אֲשֶׁר תְּשׁוּטִי אֲשֶׁרְךָ פְּעָמִי,
וּבְפָרְשֵׁי מְרוֹמִי, וּבְאֶשֶׁר אֲבָאָה,
צֵל מְגוֹר וְשָׂאָה –
אֶפְלַח לְב-עוֹלָם בְּבִרְקִי וּרְעָמִי
וְאַחֲיָהּ בְּגִשְׁמִי
וּבְשִׁירִי.

בשיר זה המשורר מדגיש את הניגוד בינו לבין האישה שעזבה אותו באופן פתאומי.
תאר ניגוד זה, והדגם את האמצעים שהמשורר משתמש בהם כדי להדגיש אותו.

שירת המאה ה-20

שירי דן פגיס

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

כתוב בעפרון בקרון הקתום / דן פגיס

כאן במשולח הזה
אני חנה
עם הכל בני
אם תראו את בני הגדול
קוץ בן אדם
תגידו לו שאני

מדוע לדעתך בחר המשורר בסיפור קין והבל כדי לדבר על השואה?
הסבר והדגם את דבריך.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עדות / דן פגיס

לא לא: הם בהחלט
היו בני-אדם: מדים, מגפיים.
אין להסביר. הם נבראו בצלם.

אני הייתי צל.
לי היה בורא אחר.

והוא בחסדו לא השאיר בי מה שימות.
וברחתי אליו, עליתי קליל, כחל,
מפיים, הייתי אומר: מתנצל:
עשן אל עשן כל יכול
שאין לו גוף ודמות.

תאר את הדמויות השונות בשיר, והסבר כיצד דמויות אלה בונות את משמעות השיר.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

סכו"ם / דן פגיס

יושב לשלחן הערוך,
מרים את הכף, משתקף בה
כמו בראי של יד.
בצד הקמור ממצמץ מולו
פרצוף נפוח של גומי.
ממהר להפך.
בצד הקעור מגחך מולו
גמד העומד על הראש.
לא אני, הוא צוחק לעצמו, לא אני.

מרים את הסכין, משתקף בה,
רואה בלהב הישר
את פניו והם פניו, את פיו והוא פיו.
ממהר להפך.
עדין פניו הם פניו, פיו הוא פיו.
לא, הוא מוחה, לא אני.
מי יודע
מה יעלה המזלג.

תאר את התגובות של המשורר כאשר הוא רואה את פניו משתקפים בכלי הסכו"ם השונים,
והסבר מה אפשר ללמוד מתגובות אלה על דמותו של המשורר.
בתשובתך כתוב גם על המזלג.

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

דפדוף באלבום / דן פגיס

נועד לגדולות, הוא שוכב על בטנו ומוציא
נכחו בבטחה. מרחבי הרצפה מחכים לו:
הכל מטרה, אי אפשר להחטיא. וכבר
הוא גדול, מצלם על רגליו ושוכח
את אשר לא ילמד. לרגע אחד
הוא נכנס לתמונת המחזור ומחזק
למעלה, ליד המורים. ובינתיים
עם אשה או שתיים בחוף, עקבות
חולפים בחול. ותוך כדי כך כבר הוא נח
מבגר ומצהיב בתצלום מחשבות,
יד למצח, ערבים. עוד לפני שפתר, הוא ממשיך
זהיר בפרוזודור אפלולי, כגנב,
ומוציא
בקצה את עצמו מחכה לו בראי:
אור חזק מדי
של נורת הבזק תופס
את דמותו
ומחשיך
את עדשות הזכוכית של עיניו.

תאר את התמונה הראשונה ואת התמונה האחרונה בשיר, והסבר את התרומה של ההבדל
בין התמונות להבנת משמעות השיר.

שירי יהודה עמיחי

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לא בְּרוּשׁ / יהודה עמיחי

לא בְּרוּשׁ,
לא בְּכַת אַחַת, לא בְּלִי,
אַלּא בְּדֶשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאוֹת זְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
לִהְיוֹת מְסֹתֵר בְּהֶרְבֵּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאַחַר מְחַפֵּשׁ.

וְלֹא בְּגִבֹּר הַיַּחֲדִיד,
בְּכֶן־קִישׁ, שְׁמִצָּאוֹהוּ רַבִּים
וְעָשׂוֹ אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ.
אַלּא בְּגֶשֶׁם בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לִהְיוֹת שְׁתוּי
פְּיוֹת רַבִּים, לִהְיוֹת נָשׁוּם
בְּאוֹיֵר בְּשָׁנָה וּמִפְּזֹר כְּפָרִיחָה בְּאַבִּיב.

לא הִצְלִצוּל הַחֹד, הַמְעוֹרֵר
בְּשַׁעַר הָרוּפָא הַתּוֹרֵן,
אַלּא בְּדַפִּיקוֹת, בְּהֶרְבֵּה אֲשַׁנְבִּים
בְּכִנִּסוֹת צִדְדִיּוֹת, בְּהֶרְבֵּה דַּפִּיקוֹת לֵב.

וְאַחֲר־כֵּן הִי־צִיָּאָה הַשְׁקָטָה, כְּעֶשֶׂן
בְּלִי תְרוּעָה, שֶׁר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֶכֶן בְּגִלְגּוּלִים הָאֲחֵרוֹנִים

לְאַחַר הַמּוֹרֵד הַתָּלוּל, בְּמָקוֹם שְׁמִתְחִיל
מִישׁוֹר הַתּוֹרֵד הַגָּדוּל, אֲשֶׁר מִמְּנוֹ,
בְּתַפְלוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת,
עוֹלָה אֶבֶק בְּהֶרְבֵּה רַבּוּא גְּרִידִים.

הסבר את שני הבתים האחרונים בשיר, ואת תרומתם להבנת השיר.

12. קרא את השיר שלפניך, שיר 10 מתוך מחזור השירים "טיול ישראלי", וענה על השאלה שאחריו.

אֲנִי זֹכֵר שְׁאֵלָה בְּסֵפֶר לְמוֹד הַחֲשֹׁבֹן / יְהוּדָה עֲמִיחִי
אֲנִי זֹכֵר שְׁאֵלָה בְּסֵפֶר לְמוֹד הַחֲשֹׁבֹן,
עַל רֶכֶת שְׁיוּצָאָת מִמָּקוֹם אֶחָד וְרֶכֶת אַחֶרֶת
שְׁיוּצָאָת מִמָּקוֹם אַחֵר. מִתִּי יִפְגְּשׁוּ?
וְאִף אֶחָד לֹא שָׁאַל מָה יִקְרָה בְּאַשֶׁר יִפְגְּשׁוּ,
אִם יַעֲצְרוּ אוֹ יַעֲבְרוּ אַחַת עַל פְּנֵי הַשְּׂנִיָּה וְאוֹלֵי יִתְנַגְּשׁוּ.
וְלֹא הִיְתָה שְׁאֵלָה עַל אִישׁ שְׁיוּצָא מִמָּקוֹם אֶחָד
וְאִשָּׁה שְׁיוּצָאָת מִמָּקוֹם אַחֵר. מִתִּי יִפְגְּשׁוּ
וְהָאִם בְּכָלֵל יִפְגְּשׁוּ וְלִכְמָה זְמַן יִפְגְּשׁוּ?
וּבְדִבְרֵי סֵפֶר לְמוֹד הַחֲשֹׁבֹן. עֲכָשׁוּ הַגְּעֵתִי
אֶל הָעֲמוּדִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁבָּהֶם רְשִׁימַת הַפְּתֻרֹנוֹת.
וְאִז הִיא אֲסוּר לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם וּלְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.
עֲכָשׁוּ מֵתֵר. עֲכָשׁוּ אֲנִי בֹדֵק
בְּמָה צְדָקָתִי וּבְמָה טָעִיתִי
וְיִוָּדַע מָה עָשִׂיתִי נְכוֹן וּמָה לֹא עָשִׂיתִי. אָמֵן.

השאלות ורשימת הפתרונות בספר לימוד החשבון מסמלות אירועים ומצבים שונים

בחיי אדם.

הסבר והדגם קביעה זו.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תִּנְיִים / יהודה עמיחי

בְּקוֹרֵי אֲבֵלִים הֵם עוֹרְכִים אֶצְלָנוּ,
יוֹשְׁבִים בֵּיד וָשֵׁם, מְרַצִּינִים לֵיד הַכְּתָל הַמַּעֲרָבִי
וְצוֹחֲקִים מֵאַחֲרֵי וִילוֹנוֹת כְּבָדִים בְּחֹדְרֵי מְלוֹן,

מִצְטַלְמִים עִם מֵתִים חֲשׂוֹבִים בְּקֶבֶר רַחֵל
וּבְקֶבֶר הָרָצֵל וּבְגִבְעַת הַתְּחַמֶּשֶׁת,
בּוֹכִים עַל יָפִי גְבוּרַת נְעָרֵינוּ
וְחוֹשְׁקִים בְּקִשְׁיוֹת נַעֲרוֹתֵינוּ
וְתוֹלִים אֶת תְּחַתּוֹנֵיהֶם
לְיָבוֹשׁ מְהִיר
בְּאַמְבֻטִּיהַּ כְּחֹלָה וְצוֹנְנָת.

פַּעַם יִשְׁכַּתִּי עַל מַדְרָגוֹת לֵיד שַׁעַר בְּמִצְוֹת דָּוִד, אֶת שְׁנֵי
הַסְּלִים הַכְּבָדִים שִׁמְתִּי לְיָדִי. עֲמָדָה שָׁם קְבוּצַת תִּנְיִינִים
סָבִיב הַמְּדִרִיךְ וְשִׁמְשֵׁתִי לָהֶם נִקְנֶת צִיּוֹן. "אַתֶּם רוֹאִים
אֶת הָאִישׁ הַזֶּה עִם הַסְּלִים? קִצַּת יְמִינָה מֵרֹאשׁוֹ נִמְצְאָת
קִשְׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית. קִצַּת יְמִינָה מֵרֹאשׁוֹ". אֲבָל
הוּא זֶה, הוּא זֶה! אֲמַרְתִּי בְּלִבִּי: הִגָּאֵלָה תָּבוֹא רַק אִם יִגִּידוּ
לָהֶם: אַתֶּם רוֹאִים שָׁם אֶת הַקִּשְׁת מִן הַתְּקוּפָה הָרוֹמִית?
לֹא חָשׁוֹב: אֲבָל לִידָה, קִצַּת שְׁמָאלָהּ וּלְמִטָּה מִמֶּנָּה, יוֹשֵׁב
אָדָם שֶׁקֶנָּה פְּרוֹת וִירָקוֹת לְבֵיתוֹ.

תאר את ההבדל בין התיירים לבין הדובר היושב עם הסלים ליד הקשת הרומית.

הסבר את התרומה של הבדל זה להבנת משמעות השיר.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרח לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחזרים בערב כמטבעות עדיף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הנוודים בלי תרמיל,
לבבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואבנים גדולות שהושבו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם כתבת ואין מקבל.

מהי המציאות שרואה "העומד ליד החלון"?

הסבר את דבריך, ובסס אותם על ארבעה תיאורים מהשיר (שני תיאורים מכל בית).

שירי דליה רביקוביץ

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גְּרוּיטֶצֶה / דליה רביקוביץ

בְּקוֹלְנוֹעַ הַחֲשׂוֹף
שְׁנֵי אֲנָשִׁים שֵׁשׁ בִּינִיהֶם הַפְּרוֹת מִגְּבֻלַת
יָשְׁבוּ
וְרֹאשֵׁיהֶם הִגִּיעוּ לַיָּדַי נְגִיעָה.
וְלֹא הָיְתָה זֹאת יָד הַמַּקְרָה.
כָּלֵל וְכָלֵל לֹא יָד הַמַּקְרָה.
הוּא הַכִּיר בְּנוֹכְחוֹתָהּ
לֹא אֲדִישָׁה לְנוֹכְחוֹתוֹ.
צֵל שֶׁל הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ.
וְהִיא בְּלִבָּהּ: הַכְּנִיסִינִי תַּחַת כְּנָפֶךָ.
לֹא נָפַל בִּינִיהֶם כָּרֶק נְרָעַם,
הָיְתָה רֹאשִׁית
שֶׁל תְּנוּעַת אֲדָמָה חוֹתֶרֶת וְסִמּוּיָהּ.
הִיא חָשָׂה כְּזֹאת הַיָּטֵב.
הִיא חָשָׂה הַפְּתָעָה.
הִיא קָמָה וַיֵּצֵאָהּ.

הסבר כיצד שם השיר ותופעות הטבע הנזכרות בשיר תורמים לעיצוב מערכת היחסים המתוארת בו. הדגם את דבריך.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עומד על הכביש / דליה רביקוביץ

עומד על הכביש בלילה האיש הזה
שהיה בשכבר הימים אבא שלי.
והיכת אני לגשת אליו למקום עמדו
מפני שאני הייתי הבת הבכורה שלו.

ובכל לילה וליל הוא עומד לבדו במקומו
ואני היכת לירד למקומו ולבוא.
ורציתי לשאל את האיש עד מתי היכת אני.
וידעתי זאת מראש שתמיד היכת אני.

במקום שהוא עומד ישנו חשש סכנה
כיום שהלך בכביש ודרסה אותו מכונית.
וכך הפרתי אותו ונתתי בו סימנים
שזה האיש עצמו היה פעם אבא שלי.

והוא אינו מדבר לי מלת אהבה אחת
למרות שהיה בשכבר הימים אבא שלי
ולמרות שאני הייתי הבת הבכורה שלו
הוא אינו יכול לדבר לי מלת אהבה אחת.

כיצד העבר וההווה משולבים בשיר זה, ואילו רגשות של המשוררת שילוב זה מבטא?
הסבר והדגם את דבריך.

17. לפניך שני שירים מאת דליה רביקוביץ – "זכרונות חמים" ו"סינדרלה במטבח".
קרא את השיר שלמדת, וענה על השאלה.

זְכוֹנוֹת חֲמִים / דליה רביקוביץ

תָּאֵר לך: רק האֶבֶק לָנָה אוֹתִי
וְלֹא הָיָה לִי מְלֹנָה אַחֵר.
הוא הִלֵּךְ אִתִּי לְגַן הַיְלָדִים
וְהָיָה מְסַכֵּסֶּה אֶת שְׁעָרוֹתִי
בִּימֵי יְלָדוֹתֵי הַחֲמִים בְּיוֹתֵר.

תָּאֵר לך מִיְהוּ שְׁלֹנָה אוֹתִי,
וּלְכָל חֲבֵרוֹתֵי הָיָה אַחֵר.
בְּחֶרֶף, בְּפֶרֶס עֶרְסָלִים אֵימִים,
וְהָעֲנָנִים טוֹרְפִים אֶת צִידָם,
תָּאֵר לך מִיְהוּ שְׁלֹנָה אוֹתִי
וְעַד כִּמָּה רְצִיתִי מְלֹנָה אַחֵר.

זֶרְעוֹנֵי הָעֵצִים שֶׁקָּשְׁקוּ, וּלְשַׁעֲה
נִתְאַוִּיתִי לְשֹׁכֵן בִּיחִידוֹת עִם הָרוֹחַ.
לִילּוֹת רַבִּים הָיִיתִי הוֹנָה
עַל בָּתִּים אֲחָדִים, רֹטְבִים מֵאֲהָבָה.
תָּאֵר לך כִּמָּה הָיִיתִי מְקַפַּחַת,
שֹׁנָה הַמְלֹנָה הַיְחִיד שְׁלִי.

בִּימֹת הַחֲמִסִּין הָיִיתִי מְפִלִּיגָה
עַד עִיר בִּירְתָם שֶׁל הַלּוֹיִתָּנִים.
הָיִיתִי מְלֹאָה הַפְּקָרוֹת מְאֹשֶׁרֶת.
לֹא רְצִיתִי לָשׁוּב כָּל עוֹד בִּי רוּחִי,

אוֹלָם בְּשׁוֹבִי הָיִיתִי כְּעוֹרֵב
שֶׁנִּקְטָטוּ בוֹ קְרוֹבָיו הָעוֹרְבִים,
וְלֹא הָיָה לִי שׁוֹם מְלֹנָה,
וְרַק הָאֶבֶק לָנָה אוֹתִי.

(שים לב: השיר השני והשאלה בעמוד הבא.)

סינדרלה במטבח / דליה רביקוביץ

השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח
היתה לה חרות הדעת
אם נאמר את זה כך.
היא הדקה את ידיה אל רקותיה
שערוותיה היו מכסות שמן.
היא הפליגה בדעתה למרחקים
בלתי משערים
בלתי מסבירים
תחושות שידעה בלי לנחב בשמן.
והיא השפילה את עיניה לסגור
המרבב והמכתם
וידעה איזה מרחק גדול יש בין הכא להתם
אם בכלל נתן לשער
ומה שמתחיל כאן ועכשו
אין לו סיום בזמן
ולא נקדת זמן.
והיא עשתה סביבה עגול
וסמנה לעצמה סימן
דמיוני כמובן.
וראתה את השתים ההן יוצאות במיטב בגדיהן
הדורות, מפארות, נוספות בשמים

נטויות גרון.
והיא לא ממש רצתה להיות במקומן.
אוצרות אין-סופיים היו לה בדמיון
ממש אין-סופיים
וללא צורה.
היתה לה פקעת קטנה של חם בגרון
והלמות לב עזה, חולנית.
והיא היתה מחויז לכלם
בוכיה, קודחת
מוכנה בכל עת לחדל להתקיים.
היתה לה נקדת תצפית
נדידה ברחוקה
כאלו ישבה על כוכב מאדים
כוכב המלחמה.
והיא קמצה את אגרופיה ואמרה:
אני יוצאת למלחמה.
ואחר כך נרדמה.

בשני השירים מוצג קשר בין מציאות קשה לבין דמיון עשיר.

הסבר כיצד המציאות והדמיון מעוצבים בשיר של מדת, וכתוב מהו הקשר ביניהם.

בסס את דבריך על דוגמאות.

פרק שני – סיפור קצר

ענה על שתיים מהשאלות 18-20 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב! בשאלות 18-19 אין לענות על פי הסיפור "חיזו בטטה".

18. א. בחר בסיפור קצר שלמדת, וכתוב מה אפשר ללמוד מסיפור זה על יחסים בין

בני אדם. נמק את דבריך. (6 נקודות)

ב. הצג והסבר שתי דרכים התורמות לעיצוב יחסים אלה בסיפור. (6 נקודות)

19. בסיפורים קצרים רבים הדמויות המרכזיות עוברות שינוי.

בחר בדמות מרכזית בסיפור קצר שלמדת, ותאר את השינוי שחל בה.

תאר את הגורם/הגורמים לשינוי זה, והסבר את משמעותו/משמעותם.

"חיזו בטטה" / סמי ברדוגו

20. במהלך הקריאה בסיפור יש רושם שהמספר מסתיר דברים ואינו מבין נכון את המציאות.

הסבר כיצד הדבר בא לידי ביטוי בסיפור. הדגם את דבריך.

פרק שלישי – דרמה

ענה על אחת מהשאלות 21-22 (26 נקודות).

שים לב: בשאלות 21-22 אפשר לענות בק על פי מחזה מודרני (מהמאה ה-19 או מהמאה ה-20).

21. במחזות מודרניים רבים מתוארים כוחות של הרס, המאיימים על נפש האדם, על מערכות היחסים בין הדמויות או על החברה כולה.

מהו הכוח ההרסני (או הכוחות ההרסניים) במחזה המודרני שלמדת?
הסבר את ההשפעה של כוח זה (או כוחות אלה) על הדמויות במחזה, ועל התפתחות העלילה.

22. תאר את המקום או את המקומות שבהם מתרחשת עלילת המחזה המודרני שלמדת, ואת הפריטים הבולטים (חפצים, אביזרים) שנמצאים במקומות אלה.
הסבר את התרומה של המקומות והפריטים לעיצוב הדמויות ולהבנת המשמעות של המחזה.

פרק רביעי – רומאן וספרי קריאה

ענה על אחת מהשאלות 23-24 (26 נקודות).

23. אנלוגיות (הקבלות) בין דמויות ו/או אנלוגיות בין מצבים תורמות לבניית המשמעות של הרומאן.

הסבר והדגם קביעה זו באמצעות הרומאן שלמדת (או קראת).

24. תאר את הבעיות שאתן מתמודדת דמות מרכזית ברומאן שלמדת (או קראת).
האם הבעיות של הדמות נפתרות? הסבר והדגם את דבריך.

בהצלחה!

נספח לשאלון 45, רק לנבחנים אקסטרניים, חורף תשע"א:
תכנית הלימודים

שים לב: תכנית לימודים זו כוללת גם יצירות
שבהתאם למיקוד הוצאו מתכנית הבחינה בחורף תשע"א

נושאי הלימוד לבחינה בספרות
לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי
2 יחידות לימוד – שאלון מספר 045

1. מבנה תכנית הלימודים

קבוצות	פרקים
1. השירה העברית בימי-הביניים 2. שירת ביאליק 3. השירה העברית במאה ה-20	א. שירה
1. סיפורים של עגנון 2. סיפורים עבריים של יוצרים אחרים 3. סיפורים מתורגמים	ב. סיפור קצר
1. טרגדיה של סופוקלס או של שקספיר 2. דרמה מודרנית	ג. דרמה
1. רומאנים עבריים 2. רומאנים מתורגמים 3. רומאנים נוספים 4. ספרי קריאה עבריים 5. ספרי קריאה מתורגמים	ד. רומאן, ספרי קריאה

2. מבנה הבחינה

- כל פרקי הבחינה הם **חובה**.
- הנבחן יענה על **שש** שאלות:
בפרק א (שירה) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לשיר אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
בפרק ב (סיפור קצר) יענה הנבחן על **שתי** שאלות. כל שאלה בפרק זה תתייחס לסיפור אחר, ומשקלה יהיה 12 נקודות (סה"כ 24 נקודות).
בפרק ג (דרמה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.
בפרק ד (רומאן וספרי קריאה) יענה הנבחן על שאלה **אחת**. משקל השאלה יהיה 26 נקודות.

נספח לשאלון 45, חורף תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

3. נושאי הלימוד

פרק א – שירה

קבוצה ראשונה – השירה העברית בימי-הביניים

יש ללמוד שלושה שירים – שיר אחד מכל קבוצה:

א. ריה"ל: יפה נוף; לבי במזרח; הציקתני תשוקתי

ב. רשב"ג: כתב סתיו; ראה שמש

משה אבן עזרא: קְתָנוּת פָּסִים

ג. רשב"ג: כאבי רב

שמואל הנגיד: הים ביני ובינך; בכור אמי

קבוצה שנייה – שירת ח"נ ביאליק

יש ללמוד שלושה שירים – שיר אחד מכל קבוצה:

א. הקיץ גווע; פעמי אביב

ב. הכניסיני; לנתיבך הנעלם; תרזה יפה

ג. לבדי; ואם ישאל המלאך

קבוצה שלישית – השירה העברית במאה ה-20

יש ללמוד שבעה שירים – שיר אחד מאת כל משורר.

רחל: רק על עצמי; פגישה חצי פגישה; זמר נוגה; מנגד

ל' גולדברג: מבית אמי (א); חמסין של ניסן ("אכן אדע, זה יום ללא תמורה"); האמנם עוד יבואו ימים;

סונט ט' מתוך "אהבתה של תרזה די-מון" (מ"חלוני וגם מחלונך")

י' עמיחי: לא כבדתי (שירים 1948–1962); משלושה או ארבעה בחדר (שירים 1948–1962); תיירים

(שלווה גדולה: שאלות ותשובות); שיר 10 ("אני זוכר שאלה מספר לימוד החשבון") מתוך "טיול ישראלי"

(פתוח–סגור–פתוח)

זלדה: שני יסודות; ציפור אחוזת קסם; כאשר היית פה; כל שושנה (שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985)

ד' פגיס: עדות; כתוב בעפרון; סכו"ם; דפדוף באלבום (כל השירים, הקיבוץ המאוחד ומוסד ביאליק,

1995)

ד' רביקוביץ': עומד על הכביש; זכרונות חמים; גרוויטציה; סינדרלה במטבח; (כל השירים עד כה,

הקיבוץ המאוחד, 1995)

א' ביטון: שיר זהרה אלפסיה; דברי רקע ראשוניים; פיגומים; תקציר שיחה (ציפור בין יבשות, הקיבוץ

המאוחד, 1990)

נספח לשאלון 45, חורף תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

פרק ב – סיפור קצר

בפרק שלוש קבוצות. יש ללמוד **שישה** סיפורים – **שניים** מכל קבוצה.

קבוצה ראשונה – סיפורים של עגנון

פרנהיים; הרופא וגרושתו; האדונית והרוכל; המטפחת; פנים אחרות; מדירה לדירה

קבוצה שנייה – סיפורים עבריים של יוצרים אחרים

ר' אלמוג: תיקון אמנותי (תיקון אמנותי)

א' אפלפלד: שלושה (עשן), המצוד (אדני הנהר)

ד' בארון: פראדל, שפרה (פרשיות)

י' בן נר: קולנוע, משחקים בחורף (שקיעה כפרית)

ס' ברדוגו: חיזו בטטה (ילדה שחורה)

י"ד ברקוביץ: כרת, תלוש (כתבי י"ד ברקוביץ)

ח' הזז: שלולית גנוזה (ריחיים שבורים)

י' הנדל: סיפור בלי כתובת (כסף קטן)

ס' ליברכט: תפוחים מן המדבר (תפוחים מן המדבר)

א' מגד: יד ושם (ישראל חברים)

מ' מגן: פטרו (כפתורים רכוסים היטב)

ע' עוז: דרך הרוח (ארצות התן)

י' קנז: התרנגולות בעלת שלוש הרגליים (מומנט מוסיקלי)

א' קרת: צפירה (צנורות)

י' שבתאי: הסתלקות (הדוד פרץ ממריא)

ג' שופמן: הערדל (כל כתבי ג' שופמן, כך א)

י' שטיינברג: העיוורת (כתבי י' שטיינברג)

ב' תמוז: תחרות שחייה (אנטון הארמני)

נספח לשאלון 45, חורף תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

קבוצה שלישית – סיפורים מתורגמים

- י' אידריס: תחנה (מקום על פני האדמה)
י' באבל: בן הרבי, מעשה בשובכי (סיפורים)
י' בשביס זינגר: המפתח (המפתח)
נ' גוגול: האדרת (האדרת וסיפורים אחרים)
א' הנרי: אחרי עשרים שנה (אחרי עשרים שנה)
ג' דה מופאסאן: העלמה פרל (הירושה)
נ' מחפוז: אחרי עשרים שנה (מקום על פני אדמה)
ו' נבוקוב: רגע של חסד (תריסר רוסי)
ג' סלינג'ר: יום נפלא לדגי בננה (תשעה סיפורים)
ג' פילי: שיחה עם אבי (סימן קריאה 16, 17, 1973)
א' פינק: הגן המפליג למרחקים, מול הראי (מול הראי)
א' צ'כוב: יגון; כינורו של רוטשילד (הגברת עם הכלבלב ועוד סיפורים)
ר' קרבר: דבר קטן וטוב; נוצות (דבר קטן וטוב)

פרק ג – דרמה

בפרק שתי קבוצות. יש ללמוד שני מחזות – אחד מכל קבוצה.

קבוצה ראשונה – טרגדיה (של סופוקלס או של שקספיר)

- סופוקלס: אנטיגונה; אדיפוס המלך
שקספיר: המלט; מקבת; המלך ליר; אותלו

קבוצה שנייה – דרמה מודרנית

- ה' איבסן: בית בובות
פ' דירמנט: ביקור הגברת הזקנה
ט' ויליאמס: ביבר הזכוכית, חשמלית ושמה תשוקה
ח' לוין: חפץ
א' מילר: מותו של סוכן
ב' צ' תומר: ילדי הצל

נספח לשאלון 45, חורף תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

פרק ד – רומאן, ספרי קריאה

בפרק הזה חמש קבוצות. יש לבחור אחת משתי האפשרויות האלה:

1. שני רומאנים – אחד מן הקבוצה הראשונה ואחד מן הקבוצה השנייה.
2. רומאן אחד בלבד מן הקבוצה השלישית.

בנוסף לכך יקרא הנבחן במהלך לימודיו לפחות שני ספרי קריאה: ספר קריאה אחד מן הקבוצה הרביעית וספר קריאה אחד מן הקבוצה החמישית.

רומאן

קבוצה ראשונה – רומאנים עבריים

- א' אפלפלד: קטרינה
- ד' גרוסמן: יש ילדים זיגוג
- א"ב יהושע: המאהב
- ס' מיכאל: חצוצרה בוואדי
- א' נבו: ארבעה בתים וגעגוע
- ע' עוז: קופסה שחורה
- א' עמיר: תרנגול כפרות

קבוצה שנייה – רומאנים מתורגמים

- א' אזאר: כל החיים לפניו
- א' דה בליק: אבא גוריו
- י' בשביס זינגר: העבד
- י' גולדינג: בעל זבוב
- ב' מלמוד: העוזר
- א' קאמי: הזר
- פ' לוי: הזהו אדם

קבוצה שלישית – רומאנים נוספים

- פ"מ דוסטויבסקי: החטא ועונשו
- ל' טולסטוי: אנה קרנינה
- ש"י עגנון: סיפור פשוט
- מ' בולגאקוב: האמן ומרגריטה
- ג"ג מרקס: מאה שנים של בדידות

נספח לשאלון 45, חורף תשע"א

ספרות / 2 יחידות (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי)

ספרי קריאה

קבוצה רביעית – ספרי קריאה עבריים

א' אפלפלד: כל אשר אהבתי

ד' בן-אמוץ: לזכור ולשכוח

ב' ברבש: מיי פירסט סוני

ב' גור: אבן תחת אבן

ד' גרוסמן: מישחו לרוץ איתו

א' דגן: ליצני החצר

ס' ליברכט: איש ואישה ואיש

ש' לפיד: גיא אוני

מ' מגן: בשוכבי ובקומי, אישה

ע' עוז: פנתר במרתף

ק' צטניק: השעון

ד' רביניאן: סמטת השקדיות בעומריג'אן

ב' תמוז: חיי אליקום; מינוטאור

י' רותם: קריעה

קבוצה חמישית – ספרי קריאה מתורגמים

פ' אוסטר: המצאת הבדידות; מר ורטיגו

ג' אורוול: 1984

מ' בקר: יעקב השקרן

א' ברונטה: אנקת גבהים

מ' האדון: המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה

א' המינגווי: הזקן והים

פ' זיסקינד: סיפורו של מר זומר

ל' טולסטוי: מות איוון איליץ'

ה' לי: אל תיגע בזמיר

א' מוריס: פרחי הירשימה

א"מ מולינה: ירח מלא

ס' מיריביליס: המורה זהובת העיניים

ג' סלינגר: התפסן בשדה השיפון

א' קאמי: אדם הראשון

ג'מ קוטזי: הברברים באים

א' קרטס: ללא גורל